

ГРАФИЧЕН РОМАН – НОВО МЕТОДИЧЕСКО ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВО

Маргарита Тодорова Терзиева

Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ - Бургас

GRAPHIC NOVEL – A NEW METHODOLOGICAL CHALLENGE

Margarita Todorova Terzieva

„Prof. Dr. Asen Zlatarov“ University – Burgas, Bulgaria

Abstract: *The graphic novel is a successful combination of the classic novel with the comic traditions of the last century, and unlike comics, it seeks a balance between text and drawing, delicately pushing a literary subtext. It is a reasonable assumption that it will take its place in the teaching of literature in primary school and become an important educational tool. The graphic novel is expected to lead to easier assimilation of literary text, to the formation of reading habits and to provoke reading activity. At present, methodological solutions are mainly sought for working with texts, adaptations of famous works. As an emotional and aesthetic challenge, these texts provoke diverse creative expressions.*

Keywords: graphic novel, literary education

Литературното обучение в начална училищна възраст открива нови образователни стратегии в търсенето на пресечни точки с други видове изкуства, чиито продукти стават част от ежедневието на учениците. Един доказано успешен способ за повишаване на интереса към четенето е графичният роман, който вече присъства системно в литературата за деца и юноши.

Това е сполучливо съчетание на класическия роман с комиксовите традиции от миналия век, като за разлика от комикса търси баланс между текста и рисунката, деликатно прокарва литературен подтекст. Терминът е употребен за първи път през 1964 година и става част от англоамериканската визуална култура.¹

На пръв поглед, близостта на комикса и графичния роман е очевидна по отношение на три признака:

- изграждане на повествование – и комиксът, и романът формират наратив чрез визуални и вербални средства;
- визуализация на текста – и двете жанрови форми предлагат визуални интерпретации на известни фолклорни и литературни текстове;
- обем – и в двата случая текстът подлежи на редукция.

За специалистите далеч по-открояващи са техните различия:

- продължителността на историята в рамките на комикса е кратка, а при графичния роман е налице относително по-голяма „времева протяжност“;
- комиксът се характеризира с еднопланов, а графичният роман – с монопланов сюжет;
- аудитория на комикса са предимно децата, а при графичния роман – тийнеджъри и възрастни.

Различия има и в полиграфичното оформление:

¹ <https://bigenc.ru/c/graficheskii-roman->

- комиксите са изградени с помощта на множество ярки цветове, издават се с мека корица, сравнително евтини са и обемът им варира от една до две коли и половина;
- графичните романи са изградени с помощта на 3-4 цвята, имат твърди корици, по-скъпи са и обемът им е над три коли, като достига до двадесет и пет.²

Критиците в областта на литературата за деца ги разделят условно според тематиката им: те считат комиксите за „несериозни“, а графичните романи за „сериозни“. Основна причина за неприемането им като пълноценно четиво – поне по отношение на комиксите, но отчасти и при графичните романи – са „езикът на улицата“, краткостта на фразите, които подсказват беден речник; злосторният сюжет, чиито микротеме изместват според някои актуалните проблеми на детското и юношеското развитие.

Опитите за групиране на известните в публичното пространство графични романи дават възможност да се говори за:

- биографии/ биографични романи;
- енциклопедии;
- учебници;
- познавателни книги с графични изображения;
- адаптации на известни романи;
- оригинални графични истории.³

Съчетаването на изобразителното изкуство и литературата в творческа симбиоза може да доведе до следните позитивни резултати:

- по-лесно усвояване на художествен текст;
- осмисляне на теоретични понятия в две области;
- достъпност и двустранен /защо не и многостранен/ анализ на художествения образ;
- изграждане на естетически вкус;
- формиране на читателски навици и провокиране на читателска активност [1].

Наред с това могат да се търсят възможности за медиаобразование /чрез прожекция и коментар на игрален филм по същия сюжет; чрез драматизация по откъс от творбата; за участие в радиотеатър; конкурс за най-добро представяне на книгата във вестника на класа и пр./ [2].

Прегледът на специализираната литература по проблема ни показва, че се търсят предимно методологични решения за работа с текстове адаптации на известни произведения. Като цяло те са насочени към ученици и прогимназиална и гимназиална училищна възраст, но някои способи могат да намерят успешно приложение в работата с ученици от първи до четвърти клас, например:

1. Представете с помощта на илюстрации и текст биографията на автора на книгата – съчетаването на двата подхода ще бъде интересна задача за домашна работа и ще наложи сериозно осмисляне какъв тип информация подлежи на илюстративно поднасяне.

2. Открийте в съдържанието илюстрация, която не е придружена от текст. Съчинете този текст.

3. Разкажете под формата на комикс за преживелиците си през лятната ваканция.

4. В речника за непознати думи /ако учителят е въвел такъв за часовете по БЕЛ/ придружете обяснението на новата дума с рисунка.

Срещат се и други способи:

5. Осигуряване на прожекция на анимационен филм, след която на учениците се раздават листове с няколко кадъра. По групи те ги подреждат в тяхната последователност и написват реплики към тях.

² <https://xn--d1aux.xn--p1ai/russkaya-klassika-i-graficheskij/>

³ <http://theoryofculture.ru/issues/124/1523/>

6. Съчинение на продължение на позната приказка с помощта на текст и рисунки, по които съучениците трябва да познаят кой е избраният сюжет....

Въпреки нееднозначното приемане на графичния роман, наричан в българската специализирана литература и трагикомикс, първата крачка вече е направена. В читанката за четвърти клас на издателство „Клет“ /2019/⁴ с авторски колектив начело с проф. Стойка Здравкова, е поместен откъс от „Дневникът на един Дръндьо“ на Джеф Кини. В рамките на урока могат да бъдат приложени следните методи и похвати:

1. Усвояване и затвърдяване на лексика в езиково-литературен контекст.

Учителят представя слайд с титулната корица на първата книга от поредицата и поставя задача:

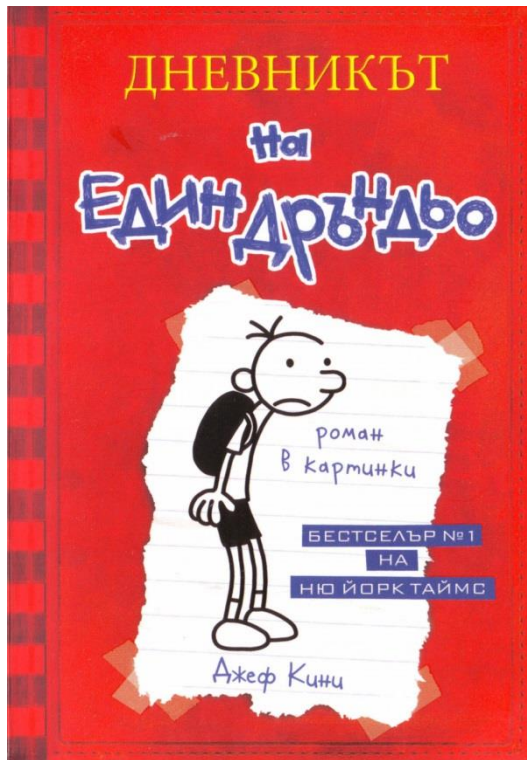
1. Свържете обясненията със съответните названия /под изображението са поместени редове, съдържащи обяснения/:

Книга, която е много търсена и се продава в голям тираж – бестселър

Неудачник, недоляпан, не може да се възползва от обстоятелствата – драндъво /разг./

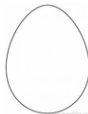

Популярен вестник в САЩ – „Ню Йорк Таймс“

Американски писател и художник на книги за деца, роден през 1971 година – биографични данни за автора Джеф Кини

Фиг. 1. Предна корица на първата книга от поредицата – съдържа названията от задачата.

2. Помогнете на първокласниците да прочетат бързо абзац от текста:

КОГАТО СЕ ПРИБРАХ ВЧЕРА, СЛОЖИХ - ТО В - ТО

⁴ Здравкова, Ст. и колектив. Читанка за 4 клас. София: Клет България ООД, 2019, с. 24.

С - ТЕ СИ, НО ПОСЛЕ ОСЪЗНАХ, ЧЕ ТАМ НЯМА ДА Е В

БЕЗОПАСНОСТ. ЗАТОВА РЕШИХ ДА ОСТАВЯ -ТО НА

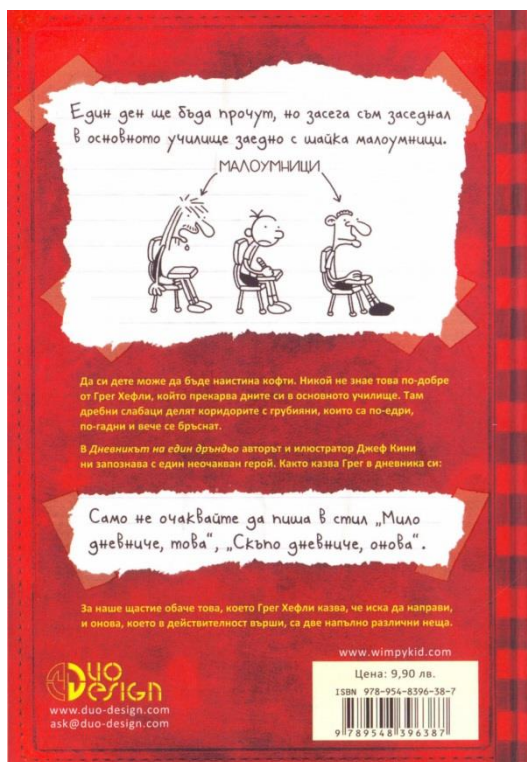
ВИДНО МЯСТО ... СЛОЖИХ ГО НА ВТОРИЯ В - А.

НО КОГАТО ТАЗИ СУТРИН ОТВОРИХ, ЗА ДА СИ ВЗЕМА -

ТО, ТО НЕ БЕШЕ НА МЯСТОТО СИ.

Дайте собствени предложения за подобен прочит.

3. Използване на визуална информация за изясняване обема на понатието „графичен роман“.

Фиг. 2. Задна корица на първата книга от поредицата

Произведенията на Джеф Кини от поредицата „Дневникът на един Дръндьо“ се наричат графични романи.

Ако сте разгледали или прочели книгата, подчертайте вярното:

- в произведението има един герой; в произведението има главни и второстепенни герои;

- в книгата се срещат рисунки; в книгата се редуват рисунки и текст;
- всяка книга от поредицата е 217 страници – тя е голяма по обем; малка е по обем;
- по поредицата има заснети игрални филми; няма заснети игрални филми;.

Чрез тази самостоятелна работа учениците откриват сюжетното и структурното изграждане на книгата, получават информация за нейния обем и киноадаптации.

4. Проверка на знанията за персонажната система.

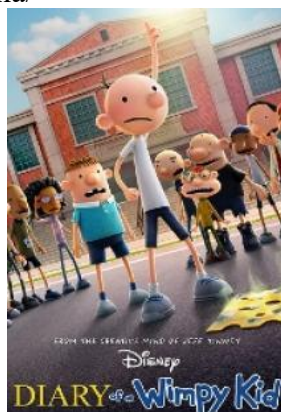
Разпознайте героите от филма, които са герои и на книгата. Назовете ги.

Фиг. 3. Кадри от игрални филми

5. Разграничаване на филмови версии.

Можете ли да определите каква е тази киноверсия на „Дневникът на един Дръндьо“? /Това е компютърна анимация от 2021 година/

Фиг. 4. Кадръ от компютърна киноанимация

В собствените ни методически представи графичният роман е сполучлив избор за литературното обучение в условията на извънкласно четене. Без да налагаме определен алгоритъм, считаме, че в рамките на един урок върху същата книга – „Дневникът на един Дръндьо“ – могат да бъдат приложени разнообразни образователни стратегии:

А. Литературна викторина

- Коя книга НЕ е от поредицата „Дневникът на един Дръндьо“?
„Под пара“, „Хрониките на Грег Хефли“, „Дневникът на един татко звероукротител“

- Кой е преводачът на книги от поредицата „Дневникът на един Дръндьо“?

Михаил Балабанов, Леда Милева, Валери Петров

- Кога е издадена първата книга от поредицата?

2007 година; 2009 година; 2011 година

- Кой от героите присъства в отделна поредица?

Родрик, Раули, майката на Грег

- Подредете имената в две колони: Родрик Хефли, Сюзан Хефли, Мани Хефли, Франк Хефли

- родители на Грег;
- братя на Грег.

- В книгата се използва:

печатен шрифт; шрифт, имитиращ писане на ръка; шрифт, съставен от китайски йероглифи.

Б. Задачи за групова работа

Направете киноафиш за филма „Дневникът на един Дръндьо“

В. Тестова батерия

1. „Дневникът на един Дръндьо“ е: разказ; повест; роман.
2. В дневника повествованието е: от първо лице; от трето лице; от името на автора.
3. Постъпките на героя будят: тъга; смях; гняв.
4. В изречението „В чьса по здравно убразование систра паула ни обйасни, че зьпочваме нова серия уроци – за родителството“ броят на правописните грешки е: 5; 6; 7.

Г. Прочит на предпочитан откъс от книгата

Прочети пред съучениците си своята любима история за премеждията на Грег.

Д. Драматизация на интересна случка по избор

Подготви със съучениците си драматизация на епизод от книгата.

Е. Разкриване имената на книги от поредицата

Разшифровай:

18, 6, 13, 6, 10, 14, 1 9, 5, 9, 12, 9, 30

18, 14, 6, 4, 15, 30, 5

Замени зачеркнатите думи с техните антоними

~~Денето~~ – ~~младо~~ време

Допиши заглавието:

Двама са малко, трима са

Свържи правилно:

Чашата късмет

Кофти истина

Грозната преля

Допиши:

В пл-н н- сн –га

-ск-м вк-щ-

В заключение ще отбележим, че графичният роман е подходящ за извънкласно четене в трети и четвърти клас в качеството си на емоционално и естетическо предизвикателство, което би могло да засили интереса към четенето, както и да провокира разнообразни творчески изяви.

Литература

[1] Серго, Ю., И. Жернакова. Графический роман-адаптация как способ повышения интереса школьника к изучению мировой литературы //Лингвориторическая парадигма: теоретические и прикладные аспекты. 2019. № 24, с. 193-198.

[2] Stein D. From Comic Strips to Graphic Novels: Contributions to the Theory and History of graphic narrative / D. Stein, J. Thon. Berlin: De GruyterMouton, 2013. 415 p.

За контакт с автора:

проф. дпн Маргарита Терзиева

e-mail: mater@abv. bg